

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Габриела Георгиева Кирякова
Тракийски университет – Стара Загора

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 1. Педагогически науки
професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ...
докторска програма Методика на обучението по информатика и информационни технологии

Автор: Гергана Василева Колева

Тема: Електронни образователни ресурси за обучение на деца със специални образователни потребности

Научен ръководител: проф. д-р Коста Андреев Гъров

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-22-173 от 22.01.2026 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определена за член на научното жури в процедура за защита на дисертационен труд на тема „Електронни образователни ресурси за обучение на деца със специални образователни потребности“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ..., докторска програма „Методика на обучението по информатика и информационни технологии“.

Автор на дисертационния труд е Гергана Василева Колева – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Обучение по математика, информатика и информационни технологии“ към Факултета по математика и информатика на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ с научен ръководител проф. д-р Коста Андреев Гъров.

Гергана Василева Колева притежава магистърска степен по бизнес информатика с английски език от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. В професионален план тя работи като административен секретар във Факултета по математика и информатика на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и от 2023 г. е асистент в същия факултет.

Представеният комплект материали по процедурата е в съответствие с изискванията на Правилника за развитие на академичния състав на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

2. Актуалност на тематиката

Електронните образователни ресурси са ключов фактор, който влияе върху процесите на дигитализация и модернизация на образованието. В условията на приобщаващо образование тяхната роля е особено значима, тъй като те осигуряват индивидуализирано обучение, достъпност и адаптация към разнообразните потребности на учениците със специални образователни потребности (СОП). Предвид широкия диапазон и специфика на специалните образователни потребности се изискват гъвкави педагогически решения и е налице необходимост от разработване на електронни ресурси, които подпомагат познавателното развитие, мотивацията и активното участие на учениците със СОП. Подобни учебни ресурси биха обогатили педагогическата практика чрез приложими и адаптирани дидактически решения, които създават предпоставки за успешна образователна интеграция

на учениците със СОП. В този контекст темата на дисертационния труд е значима и актуална.

3. Познаване на проблема

Списъкът на използваната литература включва 127 източника, сред които научна литература от областта на методиката на обучението по информатика и информационни технологии, с фокус върху деца със СОП. Гургана Колева е проучила задълбочено състоянието на изследванията в разглежданата от нея област. Тя е проучила в детайли същността, класификацията и специфичните особености на деца и ученици със СОП и е анализираща ролята, значимостта и приложимостта на информационните технологии в процеса на тяхното обучение. Гургана Колева е очертала потенциала на асистиращите технологии като ключов фактор за приобщаващо образование и пълноценна социална интеграция. На базата на проведенния анализ са изведени и формулирани основната цел и задачи на дисертационното изследване, както и изследователската хипотеза, чието доказателство е планирано чрез провеждане на педагогически експеримент.

4. Методика на изследването

Използваната от Гургана Колева методика на изследване е целесъобразно избрана и позволява постигане на поставената цел и изпълнение на формулираните задачи. Доказателство за това са постигнатите резултати при реализиране на изследването и доказана изследователска хипотеза.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

В **Първа глава** докторантката е направила преглед на нормативната и теоретична рамка на приобщаващото образование. Подробно са анализирани и класифицирани различните видове специални образователни потребности, като са разгледани техните основни характеристики. Гургана Колева е акцентирала върху потенциала на информационните и комуникационни технологии като средство за подпомагане на учебния процес, както и към възможностите за тяхното адаптиране според индивидуалните нужди на всеки ученик. На база формулираните изводи докторантката е формирала концептуалната рамка на дисертационния труд и обосновала необходимостта от разработване на ефективен технологичен инструмент, насочен към обучение на деца и ученици със СОП.

Във **Втора глава** докторантката се е фокусираща върху асистиращите технологии и тяхната роля като средство за подкрепа при обучението и развитието на деца със СОП. Тя е представила съвременни технологични решения, насочени към компенсиране и преодоляване на затруднения, характерни за различните видове увреждания. Акцентът е върху функционалните характеристики на разглежданите технологии и тяхната роля за повишаване на достъпа до образователния процес, стимулиране на самостоятелността и подобряване качеството на живот на децата. Добро впечатление прави разглеждането им не като самостоятелни технически средства, а като част от цялостна образователна стратегия, съобразена с индивидуалните образователни потребности на децата и с особеностите на образователната среда. Гургана Колева е обосновала необходимостта от разработване на технологични решения, които да бъдат гъвкави, адаптивни и ориентирани към конкретни образователни цели и открила значението на специализирания образователен софтуер като форма на асистираща технология, която предоставя възможности за персонализиране на учебното съдържание, интерактивно взаимодействие и проследяване напредъка на обучаемия.

В **Трета глава** Гергана Колева е анализирала дидактическите възможности на компютърните игри като средство за повишаване на мотивацията, активността и ангажираността на децата и учениците със СОП. Разработените от нея електронни образователни ресурси са насочени към повишаване равнището на знания и умения, стимулиране на познавателната активност и създаване на условия за активно участие в учебния процес чрез използване на компютърни образователни игри и адаптивни дигитални инструменти. Докторантката е представила методически инструментариум за обучение на деца и ученици със СОП по компютърно моделиране и блоково програмиране, който включва шест нива компютърни образователни игри. Допълнително е разработила адаптивни инструменти за обучение по музика, сред които инструмент за обучение по нотни трайности за ученици със зрителни увреждания и 3D Брайлов квинтов кръг.

В **Четвърта глава** Гергана Колева е представила организацията на експеримента, включваща основните му етапи, условията за провеждането му и използваните методи и инструменти. Целта на проведеното изследване е да се установи ефективността на разработените адаптирани образователни инструменти – софтуерно приложение „Адаптиран инструмент за обучение по нотни трайности в музиката на ученици със зрителни увреждания“ и 3D Брайлов квинтов кръг. Гергана Колева е направила задълбочен анализ и интерпретация на емпиричните данни, на чиято база е формулирала изводи относно ефективността и педагогическата приложимост на разработените електронни ресурси в контекста на обучението на деца със зрителни увреждания. Чрез проведения педагогически експеримент се потвърждава хипотезата на изследването, а именно: прилагането на разработения методически инструментариум и технология на обучение води до повишаване активността и мотивацията на децата и учениците със СОП по време на учебните занятия, както и до подобряване на тяхната успеваемост при усвояване на учебното съдържание.

Докторантката е отчетала наличието на някои ограничения при провеждането на изследването и при интерпретацията на резултатите – от една страна изследването е едноказусно, което обуславя ограничената възможност за статистическа генерализация на резултатите към по-широка популация от деца със СОП, а от друга страна е спецификата на индивидуалния образователен контекст, в който е осъществено изследването. Въпреки ограниченията, резултатите подчертават педагогическата приложимост на разработените адаптирани и асистиращи софтуерни средства и технологии.

Гергана Колева е очертала перспективите за развитие и бъдеща работа, които включват разработване на специализирани материали за различни групи ученици със СОП, съобразени с техните конкретни потребности; създаване на електронни дидактически средства с игрови елементи с цел повишаване мотивацията, активността и ангажираността на учениците; апробиране на разработените учебни ресурси сред по-голям брой деца с различни видове СОП; използване възможностите на изкуствения интелект и машинното обучение за разработване на специализирани адаптивни електронни ресурси.

Приемам формулираните приноси на дисертационния труд, сред които се открояват:

- разработен методически инструментариум за обучение на деца и ученици със СОП, който включва проектиране и разработване на: 6 нива на компютърни игри за обучение по компютърно моделиране и блоково програмиране; адаптивен инструмент за обучение по музика – нотни трайности и 3D инструмент – Брайлов квинтов кръг, предназначени за деца и ученици със зрителни увреждания;
- разработени педагогически стратегии и технология за обучение на деца и ученици чрез предложения методически инструментариум;

- реализиран педагогически експеримент за апробиране на методическия инструментариум с цел оценка на възможностите на създадените образователни ресурси.

6. Преценка на публикациите и на личния принос на докторанта

Гергана Колева е представила пет публикации, като една от тях е глава от колективна монография, а останалите четири са включени в сборници с трудове от конференции. Резултатите от изследванията са представени на международни и национални конференции и семинари. Идеите, представени в тях, пряко кореспондират с темата на дисертационния труд.

Налице е изпълнение на минималните национални изисквания, както и на специфичните изисквания на Факултета по математика и информатика при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ...

Нямам съмнение относно приноса на докторантката в приложените публикации.

7. Автореферат

Авторефератът е с обем от 32 страници и отразява в достатъчна степен съдържанието на дисертационния труд и получените резултати от проучването.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръките ми към Гергана Колева са да продължи изследванията си, което е в съответствие с очертаните от нея перспективи за развитие на дисертационната тематика – разработване на специализирани електронни дидактически средства за различни групи ученици със СОП, съобразени с техните конкретни потребности и апробирането им сред по-голям брой ученици; използване възможностите на изкуствения интелект за разработване на адаптивни електронни ресурси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват принос в науката и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му и съответния Правилник на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Дисертационният труд показва, че докторантката Гергана Василева Колева притежава задълбочени теоретични знания по научна специалност „Методика на обучението по информатика и информационни технологии“ и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Гергана Василева Колева в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ..., докторска програма „Методика на обучението по информатика и информационни технологии“.

04.02.2026 г.

Изготвил становището:

доц. д-р Габриела Кирякова